

Sygn. akt V ACa 93/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Przemysław Kurzawa

Sędziowie: SA Marzena Miąskiewicz

SO (del.) Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Anna Łachacz

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa F. Z.

przeciwko A. R. i G. R. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 22 grudnia 2015 r., sygn. akt II C 1215/13

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo:

- w punkcie IV (czwartym) w ten sposób, że zasądza solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz F. Z. kwotę 13.000 (trzyście tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 01 lipca 2001 r. do dnia zapłaty,

- w punkcie V (piątym) w ten sposób, że zasądza solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz F. Z. dalszą kwotę 1.073,10 (tysiąc siedemdziesiąt trzy złote dziesięć groszy) tytułem kosztów procesu,

- w punkcie VIII (ósmym) w ten sposób, że nakazuje pobrać solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie kwotę 2.576,80 zł (dwa tysiące pięćset siedemdziesiąt sześć złotych osiemdziesiąt groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych,

- uchyla punkty VI (szósty), VII (siódmy) i IX (dziewiąty),

II. oddala apelację powoda w pozostałej części,

III. oddala apelację pozwanych,

IV. zasądza solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz F. Z. kwotę 13.032 (trzyście tysięcy trzydzieści dwa) złote tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska Przemysław Kurzawa Marzena Miąskiewicz

UZASADNIENIE

F. Z. pozwem z dnia 24 czerwca 2013 r. wniósł o zapłatę solidarnie od A. R. i G. R. (2) kwoty 111.300,00 zł, 30.000 USD oraz 10.845,60 euro z odsetkami obliczonymi od kwot i dat wyszczególnionych w pozwie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu oraz kosztów postępowania zabezpieczającego. W uzasadnieniu wskazał, że w latach 1999-2001 zawarł z pozwanymi dziewięć umów pożyczek, zaś w dniu 20 czerwca 2002 r. pozwani złożyli u notariusza oświadczenie o uznaniu długu i zobowiązali się do zwrotu wszystkich ww. kwot. Do dnia wniesienia pisma procesowego pozwani nie wywiązali się ze zobowiązania.

A. R. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Wskazała, że zachodzi brak jurysdykcji krajowej wobec pozwanego G. R. (1). Podniosła również, że z oświadczenia o uznaniu długu nie wynika jaka była pełna treść umów, jaki był cel przekazania pozwanym przedmiotowych kwot. Podniosła także, że polskie prawo materialne nie jest prawem właściwym.

G. R. (1) w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. Wskazał, że wszystkie umowy pożyczki przewidywały terminy zwrotu pożyczonych kwot, zaś oświadczenie o uznaniu długu nie spowodowało zmiany terminów wymagalności. Podniósł zarzut przedawnienia wskazując na 3-letni termin przedawnienia, gdyż umowy zostały zawarte w związku z działalnością gospodarczą.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie wyrokiem wydanym w sprawie pod sygn. akt II C 1215/13 z dnia 22 grudnia 2013 r.:

I. zasądził solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz F. Z. kwotę: 93.300,00 zł (dziewięćdziesiąt trzy tysiące trzysta złotych) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 75.000,00 zł (siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych) od dnia 22 września 1999 roku do dnia zapłaty, od kwoty 15.500,00 zł (piętnaście tysięcy pięćset złotych) od dnia 16 listopada 2000 roku do dnia zapłaty, zaś od kwoty 2.800,00 zł (dwa tysiące osiemset złotych) od dnia 8 grudnia 2000 roku do dnia zapłaty;

II. zasądził solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz F. Z. kwotę 30.000,00 USD (trzydzieści tysięcy dolarów amerykańskich) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 20.500,00 USD (dwadzieścia tysięcy pięćset dolarów amerykańskich) od dnia 29 grudnia 1999 roku do dnia zapłaty, od kwoty 7.500,00 USD (siedem tysięcy pięćset dolarów amerykańskich) od dnia 16 lutego 2000 roku do dnia zapłaty, zaś od kwoty 2.000,00 USD (dwa tysiące dolarów amerykańskich) od dnia 25 maja 2000 roku do dnia zapłaty;

III. zasądził solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz F. Z. kwotę 10.845,60 euro (dziesięć tysięcy osiemset czterdzieści pięć i 60/100 euro) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 12 kwietnia 2000 roku do dnia zapłaty ;

IV. w pozostałej części powództwo oddalił,

V. zasądził solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz F. Z. 19.161,90 zł (dziewiętnaście tysięcy sto sześćdziesiąt jeden złotych i 90/100) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 7.217,00 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

VI. zasądził od F. Z. na rzecz A. R. 433,02 zł (czteryście trzydzieści trzy złote i 02/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

VII. zasądził od F. Z. na rzecz G. R. (1) 433,02 zł (czteryście trzydzieści trzy złote i 02/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

VIII. nakazał pobrać solidarnie od A. R. i G. R. (2) na rzecz Skarbu Państwa - kasy Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie kwotę 2.422,19 zł (dwa tysiące czterysta dwadzieścia dwa złote i 19/100) tytułem zwrotu kosztów postępowania, które tymczasowo poniósł Skarb Państwa;

IX. nakazał pobrać od F. Z. na rzecz Skarbu Państwa -- kasy Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie kwotę 154,61 zł (sto pięćdziesiąt cztery złote i 61/100) tytułem zwrotu kosztów postępowania, które tymczasowo poniósł Skarb Państwa.

Wyrok ten został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną: A. R. i G. R. (1) zawarli z F. Z. następujące umowy pożyczki: 1) w dniu 22.09.1999 r. na kwotę 75.000 zł powiększoną o odsetki ustawowe, 2) w dniu 29.12.1999 r. na kwotę 20.500 USD powiększoną o odsetki ustawowe, 3) w dniu 16.02.2000 r. na kwotę 7.500 USD powiększoną o odsetki ustawowe, 4) w dniu 12.04.2000 r. na kwotę 21.000.000,00 LIT powiększoną o odsetki ustawowe, 5) w dniu 25.05.2000 r. na kwotę 2.000 USD powiększoną o odsetki ustawowe, 6) w dniu 16.11.2000 r. na kwotę 15.500 zł powiększoną o odsetki ustawowe, 7) w dniu 08.12.2000 r. na kwotę 2.800 zł powiększoną o odsetki ustawowe, 8) w dniu 2.04.2001 r. na kwotę 5.000 zł powiększoną o odsetki ustawowe, 9) w dniu 1.07.2001 r. na kwotę 13.000 zł powiększoną o odsetki ustawowe.

W umowie pożyczki z dnia 1.07.2001 r. (na kwotę 13.000 zł) i z dnia 2.04.2001 r. (na kwotę 5.000 zł) zawarto punkt 8, wedle którego wszelkie zmiany umowy wymagają zachowania formy pisemnej z podpisami obu stron pod rygorem nieważności. Umowa pożyczki z dnia 1.07.2001 r. miała być spłacona do 1.09.2002 r., zaś umowa z dnia 2.04.2001 r. do 2.04.2002 r.

Ze względu na brak spłaty zadłużenia F. Z. i małżonkowie R. podjęli rozmowy dotyczące przesunięcia terminu płatności. W ich wyniku, K. W. na polecenie swojego mocodawcy, F. Z., sporządził zgodnie z jego poleceniem dokument o uznaniu długu, w którym strony miały uzgodnić nowy termin płatności oraz rozłożyć ją na raty. Kwoty, daty pożyczek i inne elementy znajdujące się w oświadczeniu podał F. Z., zaś K. W. jedynie zredagował dokument.

W dniu 20 czerwca 2002 r. A. R. i G. R. (1) podpisali oświadczenie o uznaniu długu, w którym potwierdzili fakt otrzymania sum pieniężnych określonych w akcie, uznali wszystkie roszczenia F. Z. wynikające z ww. umów, zobowiązali się do zwrotu całego długu w równych 24 miesięcznych ratach począwszy od 1.01.2003 r. z odsetkami liczonymi od każdej sumy pieniężnej oddzielnie za okres od dnia zawarcia umowy pożyczki do dnia zapłaty sumy pieniężnej oraz poręczyli, każdy oddzielnie, majątkiem własnym za zwrot pieniędzy stanowiących przedmiot umów pożyczek oraz kwot ich oprocentowania. Aktem notarialnym rep. A Nr (...) asesor notarialny I. W. zastępca Notariusza w W. B. W. potwierdziła, że podpisy pod oświadczeniem o uznaniu długu A. R. i G. R. (1) złożyli w jej obecności. Przy podpisywaniu oświadczenia i sporządzania poświadczenia notarialnego obecny był ówczesny pełnomocnik F. Z., K. W..

W dniu 19 listopada 2012 r. F. Z. złożył wniosek o zawiązanie A. R. i G. R. (1) do próby ugodowej.

Przy ocenie spornych kwestii w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd Okręgowy pominął przedłożone przez stronę pozwaną wydruki z Krajowego Rejestru Sądowego wskazując, że wyłącznie z faktu, że F. Z. był współnikiem oraz członkiem zarządu (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., wpisanej do rejestru 23.11.2001 r. nie sposób wyprowadzać wniosku o charakterze udzielanych pożyczek i ich związku z prowadzoną przez niego działalnością. Sąd Okręgowy pominął nadto przedłożoną przez pozwanego kopię umowy pożyczki z dnia 8.11.2000 r. opiewającą na kwotę 33.000 USD oraz z dnia 20.12.2000 r. opierającą na kwotę 25.000 zł albowiem te umowy nie były objęte żądaniem pozwu.

W zakresie oceny prawnej żądania, Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo okazało się w przeważającej części zasadne, zaś większość okoliczności nie była między stronami sporna. Pozwani nie kwestionowali zawarcia umów pożyczek wskazanych przez powoda, nie negowali ich wysokości ani też sporządzenia oświadczenia o uznaniu długu. Wśród okoliczności spornych należały: termin przedawnienia roszczenia kwot pożyczek i odsetek, a więc czy

przekazywane pożyczki były związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz, czy oświadczeniem o uznaniu długu zmieniony został termin wymagalności wierzytelności powoda.

Odnosząc się zarzutu braku jurysdykcji krajowej i dopuszczalności drogi sądowej, Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 1103 k.p.c., który stanowi, że sprawy rozpoznawane w procesie należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd pierwszej instancji uznał, że pomimo faktu, iż G. R. (1) mieszka we W., polska jurysdykcja w ocenie Sądu nie budzi wątpliwości z uwagi na treść art. 1103⁷ pkt 1 k.p.c., który stanowi, że sprawy rozpoznawane w procesie, inne niż wymienione (...) (...) należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy dotyczą zobowiązania wynikającego z czynności prawnej, które zostało wykonane albo ma lub miało być wykonane w Rzeczypospolitej Polskiej. Powód domagał się zapłaty sum pieniężnych z tytułu udzielonych pozwanym pożyczek, w których nie określono miejsca ich spłaty. Zatem zastosowanie znajduje ogólna reguła wyrażona w art. 454 § 1 k.c., wedle której jeżeli miejsce spełnienia świadczenia nie jest oznaczone ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione w miejscu, gdzie w chwili powstania zobowiązania dłużnik miał zamieszkanie lub siedzibę. Ze względu na ustalenie, że G. R. (1) w czasie zaciągania pożyczek mieszkał wraz z żoną A. R. w W., do prowadzenia postępowania właściwy jest sąd polski, a zatem nie zachodzi przesłanka odrzucenia pozwu na podstawie art. 1099 § 1 k.p.c. W zakresie zarzutu pozwanej niedopuszczalności drogi sądowej Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwana nie sprecyzowała, na jakiej podstawie wywodzi fakt wystąpienia okoliczności z art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.

Odnosząc się zarzutu braku właściwości materialnego prawa polskiego przy ocenie zobowiązania będącego przedmiotem umowy, Sąd Okręgowy powołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21.05.2004 r., (sygn. akt V CK 513/03), który wskazuje, że umowa pożyczki nie mieści się w katalogu stosunków zobowiązaniowych objętych przepisami art. 27 i 28 ppm, co oznacza podległość prawu państwa, w którym umowa została zawarta. Wobec zaś faktu, że pozwani nie wykazywali by zgodnie z art. 25 § 1 ppm strony umowy pożyczki poddały się innemu, wybranemu przez siebie prawu pozostającemu w związku ze zobowiązaniem, Sąd Okręgowy ocenił, że zarzut ten jest bezpodstawny.

Sąd Okręgowy uznał, że strony zawarły dziewięć pisemnych umów pożyczek, a materialnoprawną podstawą żądania zapłaty stanowi przepis art. 720 § 1 k.c. Oceniając zaś zarzut przedawnienia roszczenia sąd uznał, że należy przyjąć 10-letni termin przedawnienia roszczenia (art. 118 k.c.). Związek roszczenia z działalnością gospodarczą, zwykle polega na tym, że roszczenie łączy się z czynnościami prawnymi dokonywanymi w toku prowadzenia tej działalności i z nią związanymi. W toku procesu pozwani nie wykazali, aby udzielenie pożyczki wiązało się z działalnością gospodarczą powoda. Pozwani, stosownie do art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., nie wykazali by umowy pożyczki miały związek z działalnością gospodarczą prowadzoną przez powoda. Wprawdzie z przedłożono odpisu z rejestru przedsiębiorców F. Z. widnieje jako wspólnik i prezes zarządu spółki, jednakże do zakwalifikowania roszczenia jako związanego z prowadzeniem działalności nie jest decydujące ani ujawnienie danych pewnego podmiotu w rejestrze prowadzonym dla spółki, ani wpisanie tego podmiotu jako przedsiębiorcy do rejestru przedsiębiorców, status ten nie zależy od wpisu, ale od podjęcia i wykonywania we własnym imieniu działalności gospodarczej lub zawodowej. Powód potwierdził w toku zeznań, że w datach zawierania umów zajmował się pośrednictwem z zakresu poszukiwania nieruchomości pod inwestycje, jednakże pożyczone kwoty pochodziły z jego prywatnych środków, nie były też przeznaczone na działalność pozwanych. Sąd Okręgowy uznał, że środki te nie pozostawały w normalnym, funkcjonalnym związku z działalnością gospodarczą powoda, nie były udzielone w związku z realizacją zadań dotyczących przedmiotu działalności gospodarczej powoda.

Powołując się na przepis art. 720 § 2 k.c. i art. 77 § 1 k.c. sąd uznał, że oświadczeniem o uznaniu długu strony skutecznie zmieniły termin wymagalności poszczególnych roszczeń powoda, od którego to terminu należy liczyć bieg przedawnienia jego żądania. Dla ważności umowy pożyczki nie jest wymagana forma szczególna, zaś określona w przepisie forma pisemna zastrzeżona jest wyłącznie ad probationem. Zgodnie zaś art. 77 § 1 kc, uzupełnienie lub zmiana umowy wymaga zachowania takiej formy, jaką ustawa lub strony przewidziały w celu jej zawarcia. Oznacza to, że niezachowanie właściwej formy przy uzupełnieniu lub zmianie umowy spowoduje te same skutki, które były przewidziane na wypadek niezachowania wymagań formalnych dla zawarcia umowy. Skoro zatem dla umowy pożyczki

przekraczającej 500 zł umowa pisemna zastrzeżona jest ad probationem, taki sam skutek będzie miało niezachowanie formy pisemnej przy zmianie tej umowy. Reguła ta ma charakter normy semidyspozytywnej, co oznacza, że strony mogą zastrzec dla zmiany lub uzupełnienia treści czynności prawnej formę surowszą niż przewidziana przez ustawę dla jej zawarcia; nie mogą natomiast wykluczyć ani w odniesieniu do zawarcia umowy, ani do jej zmiany lub uzupełnienia wymagań co do formy ustanowionych w ustawie.

Mając na uwadze treść i formę przedłożonego w toku postępowania oświadczenia o uznaniu długu zawierającego również nowo określony termin płatności zobowiązania, nie można uznać, aby dokument ten stanowił pisemną zmianę umowy, gdyż nie widnieje pod nim podpis F. Z.. Z tego powodu powództwo podlegało oddaleniu, co do łącznej kwoty 18.000 zł. Do akt sprawy przedłożono bowiem dwie umowy pożyczki: z dnia 1.07.2001 r. opiewająca na kwotę 13.000 zł oraz z dnia 2.04.2001 r. opiewająca na kwotę 5.000 zł. W punkcie 8 obu umów wskazano, że wszelkie zmiany umowy wymagają zachowania formy pisemnej z podpisami obu stron pod rygorem nieważności.

Sąd Okręgowy uznał, że skoro strony umownie ustaliły dalej idący rygor dotyczący zmiany umowy, niż ten przewidziany w ustawie, to oznacza, że zmiany dwóch umów nie sporządzono na piśmie, brak jest podpisów obu stron na tych dwóch umowach, a więc uznać należy, że początek biegu przedawnienia dla tych dwóch umów biegnie od terminów w nich wskazanych, tj. dla umowy z 1.07.2001 r. od dnia 2.09.2002 r., zaś dla umowy z 2.04.2001 r. od 03.04.2002 r. Od tych dat rozpoczął zatem 10-letni bieg przedawnienia, co oznacza, że roszczenie o zapłatę 13.000 zł przedawniło się w dniu 2.02.2012 r., zaś o zapłatę 5.000 zł 03.04.2012 r. Z tego względu zarzut przedawnienia w tej części należało uznać za zasadny, co skutkowało oddaleniem powództwa o zapłatę ww. kwot.

Natomiast odmiennie Sąd Okręgowy ocenił zarzut przedawnienia co do pozostałych siedmiu umów pożyczek. Żadna ze stron nie posiada ani oryginałów, ani kopii tych dokumentów. Z uwagi na fakt, iż to pozwani wywodzą korzystne skutki z twierdzenia, że w każdej z nich znajdował się podobny zapis, winni to udowodnić. Tymczasem, w ocenie Sądu Okręgowego nie sprostali spoczywającemu na nich ciężarowi dowodu. Źródła osobowe w tym zakresie są zawodne z uwagi na znaczny upływ czasu, jaki upłynął od dat pożyczek, zaś złożone do akt dwie inne umowy, nie objęte żądaniem pozwu, nawet nie uprawdopodobniają stwierdzenia, że ich treść była tożsama. Należy mieć na względzie, że w dwóch kolejnych przedstawionych przez pozwanego umowach nie znajduje się zastrzeżenie wymogu pisemnej formy zmiany umowy pod rygorem nieważności, za to zawierają one postanowienia dotyczące umownej właściwości sądu. Skoro pozwani nie udowodnili swoich twierdzeń w tym zakresie należy uznać, że umowy nie zawierały bardziej rygorystycznych skutków braku zachowania danej formy niż te przewidziane w ustawie. Oznacza to, że stwierdzony przez Sąd Okręgowy brak pisemnej formy zmiany tych umów wywołuje jedynie skutki określone w art. 77 § 1 k.c. Według zaś art. 74 § 1 k.c. zastrzeżenie formy pisemnej bez rygoru nieważności ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy nie jest w sporze dopuszczalny dowód ze świadków ani dowód z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. Wyjątek od tej zasady przewidziany jest w art. 74 § 2 k.c., zgodnie z którym mimo niezachowania formy pisemnej przewidzianej dla celów dowodowych, dowód ze świadków lub dowód z przesłuchania stron jest dopuszczalny m.in. jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę. Zgoda taka nie wymaga zachowania określonej formy, może być wyrażona w sposób konkludentny. W toku postępowania strony, reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników nie tylko nie protestowały przeciwko przeprowadzeniu takiego dowodu, ale wręcz wносиły o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron m.in. na okoliczności sporządzenia oświadczenia o uznaniu długu. Tym samym wyłączony został zakaz dowodowy przewidziany w art. 74 § 1 k.c., zaś Sąd mógł poczynić ustalenia w tym zakresie na podstawie przeprowadzonych dowodów. Postępowanie dowodowe wykazało, że strony negocjowały warunki zmiany umów, były zgodne co do tego, aby przesunąć termin płatności z uwagi na problemy finansowe A. R. i G. R. (2). Uzgodniły zatem treść oświadczenia, przy podpisywaniu którego obecny był pełnomocnik F. Z.. W ocenie Sądu Okręgowego wszystkie te okoliczności wskazują na to, że umowa o zmianie warunków umów została zawarta w sposób dorozumiany. Zgodnie zaś z art. 60 kc, z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny. Zachowania stron, w tym negocjacja warunków, sporządzanie oświadczenia zgodnie ze wspólnie wypracowanymi ustaleniami oraz podpisanie go przez pozwanych jednoznacznie wskazują na wolę zarówno

małżonków R., jak i powoda, na zmianę umów. Skoro umowy zostały zmienione w dniu 20.06.2002 r. Sąd Okręgowy poddał ocenie także te umowy w zakresie zarzutu przedawnienia roszczenia.

Sąd pierwszej instancji za błędne uznał stanowisko pozwanych, że przy przyjęciu 10-letniego terminu przedawnienia należało uznać, że roszczenie przedawniło się 20.06.2012 r., zaś pozwani niesłusznie przyjmują, iż rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia nastąpiło już następnego dnia po złożeniu oświadczenia o uznaniu długu. Jednocześnie z podpisaniem oświadczenia dokonano pisemnej zmiany umowy, określając nowy termin jej wymagalności, który dla pierwszej z rat miał nastąpić w dniu 1 stycznia 2003 r. Tym samym, pierwsza z rat mogłaby się przedawnić 1.01.2013 r., nie zaś 20.06.2012 r. Sąd Okręgowy uznał, że doszło do skutecznego przerwania biegu terminu przedawnienia poprzez zawezwania pozwanych do próby ugodowej w dniu 19.11.2012 r. Kwestię tę Sąd Okręgowy wywiódł z faktu, że co prawda w aktach nie znajduje się materiał pozwalający na ustalenie daty wystosowania wezwania (jest jedynie protokół z posiedzenia w tym przedmiocie), jednakże pozwani nie negowali tak podawanej daty. Skoro zaś z akt wynika, że rozprawa odbyła się w dniu 7 sierpnia 2013 r. Sąd, posiadając z urzędu wiedzę o terminie, jaki musi upłynąć od momentu nadania wniosku o zawezwanie do próby ugodowej do wyznaczenia posiedzenia w tym zakresie, stwierdził, że domniemanie tego przyznania z art. 230 k.p.c. jest w pełni uzasadnione. Sam zaś wpływ zawezwania do próby ugodowej nie budzi wątpliwości Sądu, jako że w doktrynie i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że takie działanie przerywa bieg terminu przedawnienia (por. uchwała SN z 28.06.2006 r., III CZP 42/06, postanowienie SN z 25.03.2015 r. III CSK 415/14). Oznacza to, że zgłoszone roszczenie główne nie jest spóźnione i zasługuje na uwzględnienie.

Nadto, zdaniem Sądu Okręgowego, niezasadne jest twierdzenie powoda, by pozwani w sposób dorozumiany zrzekli się zarzutu przedawnienia i poddał analizie powołane orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16.04.2013 r. (sygn. akt I ACa 7/13) wskazując, że orzeczenie to zapadło na gruncie innego stanu faktycznego i dotyczyło sytuacji, w której uznanie właściwe następuje po upływie okresu przedawnienia. Oznacza to, że w niniejszej sprawie pogląd w nim wyrażony nie może być zastosowany, gdyż A. R. i G. R. (1) uznali dług przed upływem okresu przedawnienia należności. Zgodnie zaś z treścią art. 117 § 2 k.c. zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne. Skoro w przedmiotowej sprawie nie doszło do przedawnienia, na gruncie obowiązujących przepisów pozwani w ogóle nie mogli skutecznie zrzec się zarzutu przedawnienia.

Podstawą żądania w zakresie odsetek stanowi art. 359 § 1 k.c. który stanowi, iż odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądy lub z decyzji innego właściwego organu. W ocenie Sądu treść oświadczenia o uznaniu długu, w którym jednocześnie została zawarta zmiana umów wiążących strony jednoznacznie świadczy o tym, że ustalone odsetki mają charakter kapitałowy. Strony ustaliły, że odsetki będą płatne od dnia zawarcia pożyczek, a nie od dnia wymagalności, co uniemożliwia przyjęcie, że przyjęte odsetki należne są za opóźnienie. Biorąc pod uwagę, że strony nie ustaliły wysokości odsetek, Sąd zgodnie z regułą zawartą w art. 359 § 2 k.c. uznał, że przysługują one w wysokości ustawowej.

W zakresie kosztów procesu, Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie na przepisie art. 100 k.p.c. wskazując, że powód wygrał proces w przeważającej części, jednakże jego żądanie co do kwoty 18.000 zł zostało oddalone. Biorąc pod uwagę, że na jego rzecz zasądzono również sumy w walutach obcych, aby ustalić w jakim stopniu powód wygrał proces Sąd Okręgowy dokonał przeliczenia USD oraz euro na polskie złote biorąc pod uwagę kurs walut NBP z dnia zamknięcia rozprawy, tj. z 9.12.2015 r. W tym dniu 1 USD był wart 3,97 zł, zaś 1 euro 4,34 zł. Powód żądał zatem 277.469,90 zł, zaś wygrał, co do kwoty 259.469,90 zł czyli wygrał proces w 94%, zaś przegrał w 6%. Na koszty procesu poniesione przez powoda składały się kwoty: 12.468 zł opłaty od pozwu, 17 zł tytułem opłaty skarbowej od dokumentu pełnomocnictwa, 7.200 zł koszt zastępstwa procesowego, zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, 100 zł określonej w art. 69 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. koszty sądowe w sprawach cywilnych opłaty stałej od wniosku o udzielenie zabezpieczenia, o której Sąd nie rozstrzygnął w postępowaniu II Co 25/13 oraz 600 zł zaliczki wpłaconej na poczet wynagrodzenia tłumacza, co daje łącznie 20.385 zł. Pozwani są zatem zobowiązani zwrócić mu 94% tej sumy, czyli 19.161,90 zł. Każdy z pozwanych poniósł z kolei koszt procesu w wysokości 7.217 zł (koszt zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej

od dokumentu pełnomocnictwa). Zatem powód zobowiązany jest zwrócić każdemu z nich 6% tej kwoty, tj. 433,02 zł. W toku postępowania Skarb Państwa poniósł tymczasowo koszty związane z tłumaczeniami dokumentów w łącznej wysokości 2.576,80 zł, a zatem pozwani na podstawie art. 113 w zw. z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. koszty sądowe w sprawach cywilnych mają zwrócić 94% tej sumy, tj. 2.422,19 zł, zaś powód 6% czyli 154,61 zł.

Od powyższego wyroku obie strony procesu wniosły apelację.

Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo, co do obowiązku zapłaty 18.000 zł, tj. w zakresie pkt IV oraz w części zasądzającej koszty postępowania tj. pkt VI i VII zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

- art. 77 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że ma zastosowanie do oceny czynności prawnej oświadczenia o ustaleniu nowego terminu spłaty pożyczki w oświadczeniu z 20.06.2002 r. i przyjęcie, że ustalenie nowego terminu spłaty na dzień 01.01.2003 r. wymagało formy pisemnej ad solemnitatem, przez co jest bezskuteczne, co do spłaty dwóch pożyczek: z dnia 01.07.2001 r. i 02.04.2001 r.,

- art. 60 k.c. poprzez niezastosowanie do oceny skuteczności oświadczenia pozwanych z dnia 20.06.2002 r. w zakresie ustalenia terminu spłaty pożyczki z umów z dnia 01.07.2001 r. i 02.04.2001 r. i uznanie, że brak podpisu powoda pod postanowieniem o terminie ich spłaty jedynie decyduje o skuteczności zapisu,

2) naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.

- art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nie dokonanie ustaleń w zakresie poręczenia przez pozwanych roszczenia z tytułu zapłaty dwóch umów pożyczki z dnia 01.07.2001 r. i z dnia 02.04.2001 r., na podstawie znajdującego się w aktach sprawy oświadczenia z dnia 20.06.2002 r.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt IV i zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 18.000 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 5.000 zł od dnia 02 kwietnia 2001 r. do dnia zapłaty, od kwoty 13.000 zł od dnia 01 lipca 2001 r. do dnia zapłaty oraz w pkt VI i VII poprzez zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania za I instancję i kosztów postępowania apelacyjnego, według norm przepisanych.

Pozwani zaskarżyli wyrok w części obejmującej pkt I,II,III a także w części obejmującej pkt V, VIII zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

- art. 60 k.c. poprzez przyjęcie, że zachowania stron w sposób dostateczny ujawniały wolę zawarcia umowy zmieniającej treść umów pożyczek,

- art. 118 k.c. poprzez nieuwzględnienie 3-letniego terminu przedawnienia roszczeń o zapłatę odsetek kapitałowych, jako świadczeń okresowych,

2) naruszenie przepisów prawa procesowego tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. i art. 231 k.p.c. poprzez uznanie wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, a także na podstawie wadliwych domniemań faktycznych, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy w sposób dorozumiany zmieniającej treść dziewięciu umów pożyczek zawartych pomiędzy stronami w latach 1999-2001,

- 233 § 1 k.p.c. i art. 118 k.c. poprzez uznanie wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, że zaciągnięte pożyczki nie były związane z działalnością gospodarczą powoda, a w konsekwencji, że do przedawnienia roszczenia o ich zwrot nie znajduje zastosowanie 3-letni termin przedawnienia.

Pozwani wniesli o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w zaskarżonej części oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest w części uzasadniona, zaś apelacja pozwanych w całości niezasadna i nie może wywołać zamierzonych skutków prawnych. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji i ocenę prawną roszczenia powoda wskazaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje je za własne bez konieczności ponownego przytaczania tych ustaleń, za wyjątkiem tych dotyczących umowy z dnia 01 lipca 2001 r. opiewającej na kwotę 13.000 zł, wymienionej w oświadczeniu o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r.

Odnosząc się do zarzutów podniesionych w apelacji powoda wskazać należy, że są one zasadne jedynie w niewielkiej części dotyczącej naruszenia art. 77 § 1 k.c. i art. 60 k.c. w kontekście podniesionego przez pozwanych zarzutu przedawnienia roszczenia, co do zapłaty kwoty 13.000 zł z odsetkami w oparciu o umowę z dnia 01.07.2001 r. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Okręgowy uznał, iż przedawnieniu uległo żądanie zapłaty kwoty 13.000 zł z ustawowymi odsetkami wynikające z umowy pożyczki z dnia 01.07.2001 r., gdyż ta umowa została zawarta na piśmie, a zapis w pkt 8 tej umowy, obligował do zachowania formy pisemnej z podpisami obu stron, pod rygorem nieważności w przypadku zmian takiej umowy. Sąd Okręgowy przyjął, że brak było zmiany umowy na piśmie, a więc należy zastosować wskazany w pkt 8 umowy rygor nieważności. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że wobec treści umowy pożyczki z dnia 01.07.2001 r. okres przedawnienia roszczenia wynoszący 10 lat upłynął z dniem 02.02.2012 r.

Jednakże materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wskazuje, że zarzuty podniesione w apelacji przez powoda w zakresie tej umowy są trafne. Zwrócić należy uwagę, że umowa pożyczki z dnia 01.07.2001 r., wbrew ustaleniu sądu, nie została podpisana przez powoda (k.344-346). Umowa ta zawiera jedynie podpisy pozwanych: A. R. i G. R. (1) (k.346). Zatem niezasadne jest ustalenie, że ta umowa pożyczki z dnia 01.07.2001 r. została zawarta na piśmie, a więc zmiana tej umowy także powinna nastąpić na piśmie, pod rygorem nieważności, zgodnie z zapisem z pkt 8 umowy. W konsekwencji sąd pierwszej instancji błędnie ustalił, że roszczenie o zapłatę 13.000 zł z odsetkami uległo przedawnieniu. Fakt otrzymania przez pozwanych kwoty 13.000 zł był bezsporny, co zresztą wynika z treści oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. Zatem żądanie powoda, co do zapłaty kwoty 13.000 zł z odsetkami ustawowymi jest zasadne i nie uległo przedawnieniu. Brak zawarcia umowy pożyczki z dnia 01.07.2001 r. na piśmie oznacza, że ocena prawna tego żądania powinna być tożsama, jak żądania w zakresie innych, niekwestionowanych przez pozwanych umów pożyczek opisanych w pkt 1 ppkt a)-g) oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. Mianowicie oświadczenie o uznaniu długu określa nowy termin spłaty tej kwoty w równych 24 miesięcznych ratach, począwszy od 01.01.2003 r.

W pozostałym zakresie apelacja powoda jest niezasadna. Trafnie Sąd Okręgowy ocenił żądanie zapłaty kwoty 5.000 zł z ustawowymi odsetkami oddalając w tej części roszczenie powoda jako przedawnione. Kwota ta wynika z umowy pożyczki z dnia 2.04.2001 r., którą strony zawarły na piśmie (k.348-350). W przeciwieństwie do umowy z dnia 01.07.2001 r., wszystkie strony, a więc zarówno powód, jak i pozwani złożyli swoje podpisy pod umową z dnia 02.04.2001 r. Wprawdzie powód podczas składanych zeznań kwestionował swój podpis na tej umowie („według mnie to nie jest mój podpis” - k.350), ale żadnych wniosków dowodowych w tym zakresie nie złożył, a na nim spoczywał ciężar udowodnienia tej okoliczności (art. 6 k.c.). Zatem Sąd Okręgowy prawidłowo powołał zapis z pkt 8 tej umowy, wskazując na rygor nieważności w przypadku zmian tej umowy bez zachowania formy pisemnej. Podzielić należy pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17.05.2002 r. (I CKN 827/2000), że zmiana umowy, której ważność zależy od zachowania formy pisemnej może być - pod rygorem nieważności tej zmiany - dokonana tylko w formie pisemnej. Zasadnie więc sąd pierwszej instancji przyjął, że roszczenie o zapłatę kwoty 5.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami wynikające z umowy z dnia 02.04.2001 r. uległo przedawnieniu z dniem 03.04.2012 r. Kwota pożyczki, jak wynika z pkt 4 tej umowy, miała zostać zwrócona powodowi przez pozwanych do dnia 02.04.2002 r. (k. 349). Powód nie wykazał, by zmiana umowy z dnia 02.04.2001 r. została dokonana w formie określonej w pkt 8 umowy. Zauważyć dodatkowo trzeba, że treść art. 77 k.c. sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (DZ.U. z 2003 r. Nr 49, poz. 408) wskazywała,

że jeżeli umowa została zawarta na piśmie, jej uzupełnienie, zmiana albo rozwiązanie za zgodą obu stron, jak również odstąpienie od niej powinno być stwierdzone pismem. Jednakże w tej sprawie strony w umowie z dnia 02.04.2001 r. zawarły rygor surowszy w przypadku zmian umowy (rygor nieważności) niż ten wynikający z art. 77 k.c. W doktrynie wskazywano jednakże, że przepis art. 77 k.c. spełnia funkcję minimalnego standardu ochrony pewności obrotu. Jeśli zaś pactum przewiduje dla czynności formę surowszą niż ustawa, należy przyjąć, iż dla czynności modyfikujących jest wymagana forma surowsza (zob. Krzysztof Korus, Komentarz do zmiany do art. 77 kodeksu cywilnego wprowadzonej przez Dz.U. z 2003 r. Nr 49 poz. 408, System Informatyki Prawnej Lex).

Brak jest także podstawy do uwzględnienia apelacji powoda w całości także mając na uwadze zarzuty dotyczące umowy poręczenia. Wprawdzie Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku nie odnosił się do pkt 5 oświadczenia z dnia 20.06.2002 r., jednakże zauważyć trzeba, że powód w pozwie powołując się na okoliczności faktyczne nie powoływał się na umowę poręczenia zawartą pomiędzy stronami. Z uzasadnienia pozwu wynika tylko tyle, że pozwani spłatę zobowiązań poręczyli, każdy oddzielnie swoim majątkiem własnym czyniąc powoda uprawnionego do dochodzenia zwrotu pożyczek lub ich części także z odrębnych majątków każdego z pozwanych (strona 6 uzasadnienia pozwu). Tymczasem powód w apelacji powołuje się na art. 876 k.c. i wywodzi, że kwota 18.000 zł jest należna także z tytułu poręczenia. Wskazać więc należy, że zgodnie z art. 876 k.c. przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Treść zapisu z pkt 5 oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. nie pozwala na przyjęcie jako podstawy do uwzględnienia powództwa umowy poręczenia długu wobec powoda. Z akt sprawy wynika, że pozwani (małżonkowie) wspólnie zawierali z powodem umowy pożyczki wymienione w oświadczeniu o uznaniu długu. Oboje pozwani są więc dłużnikami powoda (wierzyciela). Nie sposób więc uznać, że dłużnik powoda równocześnie może być jego poręczycielem, gdyż byłoby to niezgodne z istotą umowy poręczenia określonego w 876 k.c.

Mając na uwadze powyższe rozważania, apelacja powoda w części była zasadna, i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok w pkt IV podlegał częściowej zmianie w ten sposób, że należało zasądzić na rzecz powoda solidarnie od pozwanych kwotę 13.000 zł z odsetkami ustawowymi za okres od dnia 01 lipca 2001 r. do dnia zapłaty, gdyż w pkt 3 oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. strony wskazały, że „odsetki będą liczone od każdej sumy pieniężnej [punkty od a) do i)] oddzielnie za okres od dnia zawarcia umowy pożyczki do dnia zapłaty sumy pieniężnej” (k.13). W konsekwencji zmianie podlegały także postanowienia zawarte w zaskarżonym wyroku dotyczące kosztów procesu należnych powodowi od pozwanych i koszty postępowania poniesione tymczasowo przez Skarb Państwa (pkt V, VI, VII, VIII, IX), zaś w pozostałej części apelacja powoda, na podstawie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu, co wynika z pkt II wyroku.

Apelacja pozwanych jest w całości bezzasadna. Niezasadne są zarówno zarzuty dotyczące naruszenia przepisów prawa procesowego (art. 233 § 1 k.p.c. i art. 231 k.p.c.), jak i zarzuty dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 118 k.c. i 60 k.c.).

Sąd Apelacyjny w całości podziela ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmuje je za własne zarówno co do oceny zachowania się stron w okresie sporządzenia oświadczenia o uznaniu długu, ustalenia daty wymagalności zasądzonych kwot, oceny zarzutu przedawnienia, za wyjątkiem umowy z dnia 01.07.2001 r., o czym była mowa szerzej przy ocenie zarzutów apelacyjnych powoda. Zdaniem Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do czynienia zarzutów dotyczących uchybienia podstawowych reguł logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyrok SN z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05). W konsekwencji należało przyjąć, że skarżący nie zdołali skutecznie zakwestionować ustaleń faktycznych, na których oparty został zaskarżony wyrok.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów zawartych w apelacji pozwanych wskazać należy, że pozwani kwestionują te ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, które dotyczą przyjęcia, że zachowanie stron ujawniło w sposób dostateczny wolę zawarcia umowy zmieniającej treść umów pożyczek. Według pozwanych, oświadczenie o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. stanowiło wyłącznie jednostronne oświadczenie woli pozwanych, nie było negocjowane, zaś powód nie wyrażał zgody na zmianę terminów płatności, rozłożenie na raty kwot wskazanych w oświadczeniu z dnia

20.06.2002 r., na co według pozwanych wskazuje brak podpisu powoda na tym oświadczeniu, a w konsekwencji, zdaniem pozwanych, wadliwie został oceniony zarzut przedawnienia roszczenia. Zdaniem pozwanych bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia następnego po podpisaniu oświadczenia, wobec braku podpisu powoda na oświadczeniu o uznaniu długu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty są nietrafne. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń, mając na uwadze materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, przy czym zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 233 § 1 k.p.c.

Podkreślić należy, że pozwana podczas zeznań złożonych na rozprawie w dniu 09.12.2015 r. wskazała wprost: „to powód wskazał terminy spłat w oświadczeniu oraz kwoty, a także nowy termin zapłaty i rozłożenie na 24 raty, my je podpisaliśmy. Próbowaliśmy zmienić terminy spłat w oświadczeniu na późniejszy ale powód nie zgodził się” (k.532).

Z treści tej wypowiedzi wynika jednoznacznie, że oświadczenie z dnia 20.06.2002 r. nie było jednostronne. Przeciwnie, powód wskazał terminy spłat, kwoty, nowy termin zapłaty długu i rozłożenie na 24 miesięczne raty, a pozwani zaakceptowali tę propozycję składając swój podpis na dokumencie oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r., chociaż chcieli aby terminy spłat były jeszcze późniejsze z uwagi na trudności finansowe, i tylko na te późniejsze terminy płatności powód nie wyraził zgody, jak wprost twierdziła pozwana. Pozwanym, ze względu na ich sytuację finansową, zależało by odsunąć w czasie termin spłaty pożyczek, stąd uznali swoje zadłużenie względem powoda, podpisali i w pełni zaakceptowali propozycję nowego terminu spłaty tego zadłużenia, rozłożenia na 24 miesięczne raty, na zapłatę odsetek kapitałowych, o czym mowa w pkt 1),2),3) tego oświadczenia. Gdyby pozwani nie chcieli zgodzić się i wyrazić swojej woli na warunki spłaty zadłużenia ustalone z powodem, wówczas odmówiliby złożenia podpisu pod oświadczeniem, lub jego treść wyłącznie ograniczyłaby się do pkt 1). Tymczasem pozwani składając swój podpis na oświadczeniu o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. uznali nie tylko zadłużenie wynikające z umów pożyczek wskazanych w pkt 1) oświadczenia ale także potwierdzili fakt otrzymania środków i uznali roszczenie powoda wynikające z określonych w pkt 1 umów pożyczek oraz zobowiązali się do zwrotu tego długu w równych, 24 miesięcznych ratach, począwszy od 01 stycznia 2003 r. określając nowy termin spłaty długu oraz zobowiązali się do spłaty odsetek w sposób określony w pkt 3).

Zauważyć trzeba, że oświadczenie o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r., po jego podpisaniu przez pozwanych zostało wręczone powodowi, a ten je przyjął, bez zastrzeżeń. Nadto oświadczenie z dnia 20.06.2002 r. było w jednym egzemplarzu i posiadał go wyłącznie powód. Okoliczności te dowodzą, że po podpisaniu i zaakceptowaniu przez pozwanych postanowień zawartych w pkt 1),2),3),4),5) oświadczenia z dnia 20.06.2002 r. dokument został przekazany powodowi, skoro powód dołączył go do akt, zaś fakt przyjęcia przez powoda tego oświadczenia bez zastrzeżeń dowodzi o zgodzie powoda na treść takiego oświadczenia w całości, o jego akceptacji. W tym stanie rzeczy, bez znaczenia jest akcentowany przez pozwanych brak podpisu powoda na oświadczeniu o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r., gdyż powód wyraził swoją zgodę na treść tego oświadczenia poprzez przyjęcie takiego dokumentu, uprzednio podpisanego przez pozwanych, bez żadnych zastrzeżeń i uwag.

Z zeznań świadka K. W. wynika, że świadek jedynie zredagował projekt treści oświadczenia z dnia 20.06.2002 r. bazując na wskazanych świadkowi przez powoda (telefonicznie lub e-mailowo) kwotach, wysokościach odsetek, ustaleniach nowego terminu i warunków spłaty zadłużenia, gdyż intencją powoda było objęcie w jednym dokumencie podsumowania negocjacji („podsumowanie ustaleń”) powoda z pozwanymi (k.481). Świadek nie brał udziału w negocjacjach odnośnie ustalenia nowego terminu spłaty zadłużenia, warunków spłaty długu. Dla oceny żądania powoda bez znaczenia jest więc treść i zakres pełnomocnictwa materialnoprawnego udzielonego przez powoda świadkowi, skoro świadek pełnił wyłącznie rolę pomocniczą (zredagował według wskazań powoda projekt oświadczenia). K. W. nie wyrażał jakiegokolwiek oświadczenia w imieniu powoda wobec pozwanych, co do treści objętych oświadczeniem z dnia 20.06.2002 r. Fakt jego obecności przy składaniu podpisów przez pozwanych w obecności notariusza (k.14) nie ma także znaczenia dla oceny treści oświadczenia z dnia 20.06.2002 r. i poszczególnych postanowień w nim zawartych. Sama zaś obecność świadka nie miała także żadnego znaczenia dla akceptacji i złożenia przez pozwanych podpisu pod dokumentem oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r.

Z treści art. 60 k.c. wynika, że wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które wyraża jej wolę w sposób dostateczny. Art. 65 § 1 i § 2 k.c. określa ogólne zasady dokonywania wykładni oświadczeń woli. Dyrektywy interpretacyjne zawarte w art. 65 k.c. odnoszą się zarówno do wszystkich kategorii czynności prawnych (§ 1), jak i wyłącznie do umów (§ 2 k.c.). Nie ma przeszkód, by reguły ustalone w art. 65 k.c. ten zastosować w odniesieniu do oświadczeń o kombinowanej naturze, zawierających zarówno oświadczenia woli, w tym prowadzące do zawarcia umowy (art. 65 § 2 k.c.), jak i oświadczenia o uznaniu niewłaściwym, którym nie przypisuje się takich cech (art. 65 § 1 k.c.). Konsekwencją unormowania z art. 65 k.c. jest konieczność dokonania wykładni umów na trzech poziomach, tj. ustalenia literalnego brzmienia umowy, ustalenia treści oświadczeń woli przy zastosowaniu reguł określonych w art. 65 § 1 k.c. oraz ustalenie sensu złożonych oświadczeń woli poprzez odwołanie się do zgodnego zamiaru stron i celu umowy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 25 listopada 2016 r., V CSK 83/16). Podzielając ten pogląd wskazać trzeba, że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy powołując art. 60 k.c. nie naruszył ani reguł interpretacyjnych przy ocenie spornych kwestii, ani też nie przekroczył reguł wynikających z art. 233 § 1 k.c. Pozwani nie wykazali, by sąd uchybił określonym zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego przy ocenie konkretnych dowodów, albowiem jedynie to może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Tym samym, niewystarczające jest przekonanie skarżących o innej niż przyjął to Sąd Okręgowy doniosłości poszczególnych dowodów w sprawie i ich odmiennej ocenie niż ocena Sądu I instancji (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10.04.2000 r., V CKN 17/00 i z dnia 06.11.1998 r., III CKN 4/98).

Niezasadne są także zarzuty pozwanych dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego odnoszącego się do oceny zarzutu przedawnienia roszczenia. Wbrew wywodom pozwanych Sąd Okręgowy nie dopuścił się żadnego z zarzucanych uchybień.

Podkreślić należy, że w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji kwestia przerwania biegu terminu przedawnienia poprzez wniesienie wniosku o zawezwanie do ugody w sierpniu 2012 r. nie była kwestionowana przez pozwanych, co wynika jednoznacznie z pisma pozwanych z dnia 20.12.2013 r. stanowiącego załącznik do protokołu rozprawy z dnia 5.12.2013 r. Otóż w piśmie tym pozwani przyznali, że w dniu 19.11.2012 r. został złożony wniosek o zawezwanie pozwanych do próby ugodowej (k.123). W apelacji podnosząc zarzut naruszenia art. 230 k.p.c. kwestionują termin wniesienia wniosku zawezwanie do ugody tj. 19.11.2012 r. Zarzut taki jest bezzasadny wobec treści pisma pozwanych z dnia 20.12.2013 r. (k.121-123).

Niezasadne są także te zarzuty podniesione w apelacji, które dotyczą przyjęcia 10-letniego terminu przedawnienia roszczenia. Sąd Okręgowy w sposób szczegółowy i trafny uzasadnił swoje stanowisko, poddając ocenie znaczenie odpisu z rejestru przedsiębiorców powoda oraz pozostały materiał dowodowy. Treść oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. nie pozostawia wątpliwości, że pozwani jako osoby fizyczne uznali swoje zadłużenie wobec powoda. Równocześnie strony w pkt 3 tego oświadczenia wskazali na odsetki kapitałowe jako wynagrodzenie za korzystanie z cudzej sumy pieniężnej, co oznacza, że powód był zabezpieczony także w tym zakresie i zarzuty, że pobudki altruistyczne kierowały powodem przy udzieleniu pożyczek są niezasadne.

Zarzuty podniesione w apelacji dotyczące naruszenia przepisów prawa procesowego w zasadzie ograniczają się do odmiennej, niż to uczynił sąd oceny zeznań świadka i pozwanej i na tej podstawie pozwani wywodzą, że roszczenie jest związane z działalnością gospodarczą powoda. Zdaniem Sądu Apelacyjnego twierdzenia te nie znajdują żadnego potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, a wyłącznie ograniczają się do odmiennej oceny dowodów, co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że nie został naruszony przepis art. 233 § 1 k.p.c. Dodatkowo podnieść należy, że fakt współpracy gospodarczej powoda z pozwanym w latach 1999-2000 r. nie jest tożsamy z udowodnieniem, że umowy pożyczki opisane w oświadczeniu o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. wiążą się z działalnością gospodarczą powoda w funkcjonalny sposób. Pozwana nie prowadziła działalności gospodarczej, a mimo to także uznała zadłużenie wobec powoda z tytułu umów pożyczek składając swój podpis na dokumencie oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. Okoliczność ta dodatkowo uzasadnia trafną ocenę przyjętą przez Sąd Okręgowy.

Bezzasadne są także zarzuty odnośnie zasądzenia odsetek. Podkreślić należy, iż istotą roszczenia powoda jest domaganie się zapłaty kwot pożyczonych pozwanym w latach 1999-2001 r. Poza sporem jest fakt, że pozwani

otrzymali od powoda pieniądze, ich nie zwrócili, nie mając równocześnie wobec powoda żadnych własnych roszczeń wzajemnych, co wynika z treści pkt 2) oświadczenia z dnia 20.06.2002 r. Treść pkt 3) tego oświadczenia nie pozostawia wątpliwości, że strony określiły także od jakich dat będą należne odsetki. Mianowicie, zgodnie z tym postanowieniem „odsetki będą liczone od każdej sumy pieniężnej [pkt a) do i)] oddzielnie za okres od dnia zawarcia umowy pożyczki do dnia zapłaty sumy pieniężnej” (k.12-13). Zasadnie więc sąd pierwszej instancji zasądził odsetki kapitałowe powołując się na art. 359 § 1 k.c., gdyż są one należne od każdej sumy pieniężnej od dnia zawarcia pożyczek a nie od dnia wymagalności. Pozwani w apelacji w żaden sposób nie odnoszą się do treści pkt 3) oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. Podnieść trzeba, że przepisy o umowie pożyczki (art. 720 k.c.) nie przewidują roszczenia o odsetki kapitałowe. Do powstania takiego roszczenia konieczne jest stosowne postanowienie umowne. Strony takie postanowienie umowne sformułowały w pkt 3 oświadczenia o uznaniu długu z dnia 20.06.2002 r. Skoro roszczenie główne nie uległo przedawnieniu, pierwsza z 24 miesięcznych rat uległaby przedawnieniu z dniem 01.01.2013 r., to także roszczenie o należne odsetki kapitałowe także nie uległo przedawnieniu. Na skutek wniosku powoda o zawiązanie do próby ugodowej złożonego w dniu 19.11.2012 r. (k.70 i k. 123-oświadczenie pozwanych) nastąpiła przerwa biegu terminu przedawnienia co do całości żądania, a więc także co do odsetek. Stosowanie do art. 124 § 1 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienie biegnie na nowo. Pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu 24.06.2013 r. (k.20). Zatem w okresie, gdy roszczenie nie uległo przedawnieniu, za wyjątkiem roszczenia o zapłatę kwoty 5.000 zł z odsetkami w oparciu o umowę z dnia 02.04.2001 r. wymienioną w pkt 1) ppkt h) oświadczenia z dnia 20.06.2002 r., z przyczyn wskazanych wcześniej.

Z tych wszystkich względów apelację pozwanych jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c. należało oddalić (pkt III wyroku).

Rozstrzygnięcie obu apelacji skutkowało koniecznością zmiany postanowień zawartych w punktach V, VI, VII, VIII, IX zaskarżonego wyroku.

Mając na uwadze wynik rozpoznania obu apelacji i zmiany zaskarżonego wyroku w części na skutek apelacji powoda, należy stwierdzić, że powód uległ tylko w nieznacznej części swojego żądania. Powód domagał się zapłaty kwoty 277.469,90 zł, zaś w wyniku uwzględnienia w części apelacji powoda, na rzecz powoda została zasądzona kwota 272.469,90 zł, co stanowi 98,19 % całego roszczenia. Z tej przyczyny zmianie uległ pkt V zaskarżonego wyroku, gdyż na podstawie art. 100 k.p.c. należało obciążyć w całości pozwanych kosztami związanymi z postępowaniem przed sądem pierwszej instancji. W zaskarżonym wyroku w pkt V została zasądzona na rzecz powoda jedynie część kosztów procesu, a więc należało zmienić ten punkt w części zasądzając dalszą kwotę tj. 1.073,10 zł tytułem kosztów procesu. Na skutek uwzględnienia w części apelacji powoda i oddalenia apelacji pozwanych zmianie uległ także pkt VIII zaskarżonego wyroku w ten sposób, że pozwani zostali także obciążeni obowiązkiem zwrotu kwot wskazanych w pkt VIII (2.422,19 zł) i pkt IX (154,61 zł) zaskarżonego wyroku stanowiących koszty postępowania, poniesione tymczasowo przez Skarb Państwa, a więc kwotą 2.576,80 zł. W konsekwencji, w związku z obciążeniem pozwanych kosztami procesu w całości przed sądem pierwszej instancji, zmianie przez uchylene ulec musiały także punkty VI, VII i IX zaskarżonego wyroku, gdyż kwota z pkt IX została już ujęta łącznie w pkt VIII.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego wynika z zasady stosunkowego podziału kosztów, zgodnie z art. 100 k.p.c. Uwzględniając wynik apelacji obu stron, wskazać trzeba, że w apelacji powód domagał się zapłaty 18.000 zł, w wyniku uwzględnienia apelacji w części została zasądzona na rzecz powoda kwota 13.000 zł, co oznacza, że powód wygrał apelację w 72 %, zaś w 28 % ją przegrał. Koszy powoda poniesione w postępowaniu apelacyjnym to kwota 4.500 zł na którą składa się opłata od apelacji - 900 zł i koszt zastępstwa procesowego - 3.600 zł (tj. 75 % z kwoty 4.800 zł, zgodnie z § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz.U. z 2015, Nr 1804). Zatem uwzględniając wynik apelacji powoda uznać trzeba, że należna powodowi w związku z jego apelacją kwota to 3.240 zł (tj. 72 % z 4.500 zł), a w związku z oddaleniem w części apelacji powoda, koszt zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym należny pozwany to kwota 1.008 zł (tj. 28 % z 3.600 zł). Po skompensowaniu tych kwot (3.240 zł – 1.008 zł) kwota 2.232 zł jest należna od pozwanych na rzecz powoda w związku z uwzględnioną w części apelacją powoda. Do kwoty tej należy doliczyć także koszt zastępstwa procesowego ustalony w oparciu o powołane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości

z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w związku z oddalona w całości apelacją pozwanych tj. kwotę 10.800 zł. Zatem łącznie od pozwanych na rzecz powoda w pkt IV wyroku została zasądzona kwota 13.032 zł (10.800 zł + 2.232 zł) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska Przemysław Kurzawa Marzena Miąskiewicz